

A HEGEDŰS.

Irta: *Hans Nüchtern.*

EGY ÓRA óta énekelt a kísérteties hegedű. A termet tikkadt hőség, nagy embertömeg feszült várakozása ülte meg. Nem hegedűcsengés volt ez, hanem valami démoni örvénylés, újjongás, mindent magával ragadó vihar, — olyan volt ez a játék, mintha folyton egy nyílt sebhez értek volna. De ezt nem hallotta a teremben senkisé. Csak az embert látták, aki játszott.

Mint fekete árnyék, úgy állott a dobogón. A kéz, mely a vonót vezette, átsuhant a húrokon; hol egy fogás, hol egy tépés, hol egy akkord... és az egész játék volt. Játék és kísértetjárás, mely előtt elragadtatva és mozdulatlanul ültek az emberek. Csak némelykor, a szünetben, robbant ki a dübörgő tapsvihar. Ekkor a sárga ráncos arcból a fekete frakk fölött a publikumba nyilazott a két szúrós fekete szem, mely különben mindig mereven a hegedűre volt szegezve. Egy állatszélidítő tekintete volt és valami szegletes torz köszönő meghajlás kísérte.

Paganini Nicolo már egy óra óta játszott. Egy hely sem volt üres, mindegyik fantasztikus áron kelt el. A színpadról a hegedűs csontvázszerű szikársága uralkodott a termen és keze alól áramlott, szállt a zsarnoki kíméletlen hangvarázslat.

Paganini Nicolo játszott.

Az eddig üresen álló helytartói diszpáholyba most egy széket állítottak be. Ritka eset volt, hogy a nagyhatalmu grófnak egy órája maradt zenére és szórakozásra. Ha tudott magának effélére időt szakítani, váratlanul, bejelentés nélkül, csendesesen jött és éppúgy távozott. Ma az első páholyban jelent meg, mely a helytartó páholya volt. Oka volt ennek. Tekintetek repültek fel és egy percig nem a hegedűsnek szóltak. De nem is a rettegett grófnak, hanem a fiatalasszonynak, aki mellette ült. A gróf ma először vezette arra a helyre, mely őt a helytartó rangjánál fogva megillette. Nagy csodálkozást keltett ez a házasság.

Paganini Nicolo játszott.

A fiatalasszony előre hajolva és a játékot figyelmesen hallgatva ült a páholy párkánya mellett. Mögötte rövid fejbiccentésekkel viszonozta a helytartó az üdvözléseket, melyekkel neki és feleségének tisztelegtek. Zárkózott, kemény arc volt a helytartóé, olyan emberé, aki eléri azt, amit akar, és senki sem tudta kiolvasni ezekből a vonásokból, hogy milyen volt a siker útja, mely olyan magasra vezette a gróft. A földszintről újlag az elragadtatás tombolása mennydörgött. Új melódia indult a hegedűn. Gyengéd, lágy és vágyakozó akart lenni,

de olyan volt, mintha egy zsarnok szerető keze utolsó fátylakat szagatna le. A gróf kissé összeszorította ajkát. Hűvös, mérlegelő tekintete egy pillanatig érdeklődéssel akadt meg a hegedűs alakján, aki groteszk megszállottságban hajolt hangszere fölé. Úgy tetszett, mintha Paganini keze forró tapadással kulcsolódnék a hegedű karcsú nyaka köré és a lélek végső megadását kényszerítené ki belőle. Ismét felzúgott az újjongó taps. A pódium egy percig üres maradt.

Egy méltóságteljes prelátus gratuláló szavakkal hajolt a fiatalasszonyhoz. Finoman metszett okos fej. Azután a férfi fülét kereste. «Ez az ember úgy játszik, mint egy isten, és úgy hegedül, mint az ördög!» A helytartó oda fordította arcát, melyben valami különös keménység volt: «Egy Ave Máriát játszik és úgy hangzik, mintha a sátánt dicsérné». Az egyházfejedelem mosolygott, szándékosan nem hallotta meg az éles szót és kezét búcsúra nyujtotta. A reverenda suhogása mögött becsukódott a páholyajtó.

A gróf feleségéhez hajolt. «Tetszik neked»? Az asszony nem felelt, csak felmosolygott ura arcára. A helytartó hirtelen mozdulattal felkelt helyéről.

Paganini újra megjelent.

Olyan mámoros taps fogadta, melyhez képest az előbbi hűvös elismerés volt csak. Újra a merev, görcsös, köszönő hajlongás, mely egy báb gépies mozdulataihoz hasonlított. Arcához emelte a hegedűt. Felcsendült a hang. És aztán kitört a fergeteg. Kísérteties trilla énekelt a vonó alatt. Lángolva felcikázott és kialudt mint a lidércfény a lápon. Gúnyos és torz kacajjal töltötte meg a játékot. A hegedűs tekintete hirtelen a páholyra esett és felvillant. Hangfüzérek indázták körül a páholypárkányt, beszöttek, elöntöttek mindent és átfönték a fiatal asszony alakját. A hegedűs szeme a játék alatt az asszony arcát kereste. Közben vijjogott és gúnyolódott a trilla. Léleketfojtó feszültség követte a teremben a csodás teljesítményt.

A fiatal asszony leejtette kendőjét. A gróf előre hajolt, hogy felemelje. Az asszony arca, mely az imént még tűzvörös volt, halál-sápadttá vált. A férfi még felfogta a hegedűs utolsó tekintetét, aztán a feleségére nézett és meglátta zavarát: «Mi lelt kedvesem?» Az asszony végigsimította kendőjével fájó halántékát: «Nem tudom — a hegedűs... olyan különösen játszik». A helytartó felegyenesedett: «A forróság az oka. Tikkasztó hőség van a teremben». Az asszony kereső tekintettel nézett fel hozzá. «Kissé rosszul voltam. De már elmúlt.» Tekintete oly derűsen és nyugodtan pihent most a férfi arcán, mintha valami, ami egy pillanatig itt volt, hirtelen eliramlott volna.

A trilla még egyszer lidércesen felcikázott, azután egy hosszú, elhaló zárókadenciában aludt ki. A hegedűs fejét a páholy felé fordította. A két férfi tekintete egy pillanatra szembekerült egymással.

A helytartó kezét az asszony vékony csipkével fedett vállára tette. «Bocsáss meg egy percre. Dolgom van.» Barátságos fejbólintással

elhagyta a páholyt. Egy szolga bevitte névjegyét a művészszozába. A hegedűs eléje sietett: «Eccellenciád személyesen tisztel meg engem? Ezt alig mertem volna remélni». A két férfi tekintete újra futólag egymásba akaszzkodott. A gróf nem ült le a székre, mellyel a művész megkínálta, állva maradt mellette és kezét könnyedén pihentette a támláján. «Köszönöm, nem ülök le. Személyesen akartam kifejezni Önnek csodálatomat.» Paganini meghajtotta magát és újra az a furcsa, mintegy gúnyos rángás futott végig szikár testén, mint az imént a pódiumon. A gróf arca mozdulatlan volt, csak a szeme kereste a másik ember szemét.

«Mikor utazik el Maestro?» A hegedűs udvarias, határozatlan kézmozdulatot tett. «Még nem tudom — nagyon jól érzem magam itt, Eccellenza.»

A gróf biccentett. «El tudom képzelni. Csak azért kérdem, mert úgy hallok, hogy a hangverseny után azonnal el fog utazni.» Paganini mosolya elhült. «Szó sincs róla. Miért is utaznék?» A helytartó leült. «Mert én úgy tudom.» «Honnan?» «Mert épp most intézkedtem az utazásáról.»

«Gróf Úr!» A hegedűs egész szikárságában kiegyenesedve állt a másik mellett. A helytartó nyugodtan nézett szembe a dühöngő tekintettel. «Nos, mi tetszik Maestro?» «Nem értem Eccellenza. Mit jelent ez?» «Azt, hogy künn az ajtó előtt egy rendőrtiszt vár, aki ma éjjel a határhoz fogja szállítani Önt.» Paganini fellobogott: «De hát mit akar jelenteni mindez?» «Azt, hogy Ön nagyon jól játszik. De nekem túlságosan jó a játéka. Többet talán nem kell mondanom.» A helytartó kimérten és szertartásosan meghajtotta magát. A hegedűs haragja felágaskodott és útját állta. «Még a honoráriumomat kell megvárnom.» «Arról majd gondoskodnak.» «És ha nem engedelmeskedem?» «Akkor kényszeríteni fogják.»

Paganini félelmes izgatottságban állott a másik férfi fagyos nyugalma mellett. Keze a levegőben cikázott. A teremből felzúgott a várakozó tömeg tapsa. «És ha mégis vonakodnék, Eccellenza. Azt, hogy a dobogóra lépjek, ön nem tilthatja meg és ha aztán megmondom, hogy távoznom kell és ezért kell távoznom, mert a gróf úrnak úgy tetszik és mert ő . . .»

A gróf arcát — mely nem árulta el korát — visszafojtott indulat torzította el. Felemelte kezét: «Hallgasson kérem!» Paganini még magasabbra nyújtózott, szemében a diadal lángolt. «És hogyha megmondom, mi lesz akkor Eccellenza?»

A helytartó hanyag mozdulattal kivette mellzsebéből tárcáját. A hegedűs gúnyos mosollyal kissé meghátrált. «Engem nem lehet megvesztegetni, Eccellenza . . . Nos, hát mi lesz akkor?» Sziszegve mondotta e szavakat. A gróf lassan egy írást húzott ki tárcájából. «Akkor itt van egy körözőlevelem bizonyos Lorenzo Paganini ellen, aki megszökött a gályarabságból, melyre gyilkosság miatt ítelték el.»

A hegedűs visszahökken, még az ajkából is elszállt a vér. Kezei reszketve nyúltak hátrafelé, valami támasztékot keresve. Az arca hamuszürke lett. Kísérteties összeroppanásban görbül meg az alakja: «Santissima madre! Ki mondotta Önnek?» «A játéka Maestro. Így csak olyan ember játszik, aki sok mindenben ment keresztül. És a többire rájönni — arra megtanított engem az élet. Tudom én mi az, mikor démon él az ember lelkében». Kurta mozdulattal kiegyenesedett: választ várt. «Őn tehát utazik?» Fojtott, rekedt «igen» volt a válasz. — «Mikor?» — «A hangverseny után». A gróf rövid fejbiccen-téssel tudomásul vette a választ.

Paganini mély meghajlással nyitott ajtót a helytartónak. Eltorzult, tehetetlen düh szorította ököibe két kezét a távozó után. A terem-ben fergeteggé dagadt a várakozás tapsáradata.

* * *

A helytartó felesége feje fölé hajolt. Az asszony mélyen a szemébe nézett: «Nem soká voltál távol. És mégis hiányoztál nekem».

A helytartó mosolygott. Halk melegség olvadt szét a merev arcon. «Jobban érzed már magad?» Az asszony bólíntott és feltekintett az urára. «Nagyon jó vagy, Carlo».

A gróf mélyen lélezett. «Talán csak úgy látszik. Az ember félti azt, amit nem akar elveszteni». A nő gyöngén megsimogatta a férfi karját. «Fáradt vagyok. Menjünk». A helytartó karját nyújtotta.

A taps orkánként zúgott.

A hegedűs a dobogóra lépett. Még fakóbbnak, még vértelenebbnek látszott, mint az előbb. Szeme elnézett a közönség fölött. Tekintete az üres páholy mellett osont tova. Aztán egyetlen elszánt fogással állához rántotta a hegedűt és ráejtette a vonót.

Paganini játszott.

Fordította: Horváth Henrik.

BETLEHEM.

*Ó, lélek, ki a végtelent
járod, világok madara,
imhol a jászolból ragyog rád
a megnyílt egek sugara.*

*Ki jön a csillagok fölött
sejted a titkok titkaid,
szállj le a pajta mécsé mellé,
a nagy Megoldás itt van, itt!*

*Szemed a tengermély idők
sötét ködébe révedez,
itt évmilliók mosolyognak,
a végtelenség vége ez!*

*Ki a teremtő Szellemet
a roppant térben érezed,
menj az Alázat Gyermekehez
és tedd kezébe éleled.*

*A földi vágyakon sötét
fekély csirázik: hullafolt! —
csak az él az örök körökben
ki a jászolnál meghajolt,*

*ahol a végtelen remény
a Kisdéd arcán itt ragyog
s Mária könnyében fürdönek
az ég, a föld, a csillagok.*

Csomorkányi Pál.